

כה' בחשוון תשס"ו
27 בנובמבר 2005
X6785

מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה

שלושה חודשים אחרי הפינוי / דו"ח מס' 1

מטרת הדו"ח הנוכחי לבחון את מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה, שלושה חודשים לאחר הפינוי, ולהשיב בעיקר על השאלות הבאות: ראשית, כמה מתוך מפוני חבל עזה עובדים, מובטלים (אינם עובדים ומחפשים עבודה), וכמה אינם בכוח העבודה (אינם עובדים ואינם מחפשים עבודה). שנית, עד כמה היו חשופים המובטלים מקרב המפונים מחבל עזה בחודשים הראשונים לאחר הפינוי להצעות עבודה, וכיצד הם מעריכים את סיכוייהם להשתלב בעבודה בחודשים הקרובים.

הדו"ח הנוכחי הינו דו"ח מעקב ראשון והוא יערך אחת לשלושה חודשים ע"פ החלטת המשרד. תפקידו לעקוב אחר התקדמות הקליטה התעסוקתית של מפוני חבל עזה, וכן לאפשר למפוני החבל המתראיינים בסקר לעלות נושאים שברצונם לקבל סיוע מזרועות המשרד בנוסף לבקשות שהופנו למרכז ליעוץ והשמה תעסוקתית למפוני חבל עזה וצפון השומרון בעת שטופלו.

הממצאים המפורטים בהמשך מתבססים על סקר ראשון מתוך סדרת סקרי מעקב שנערך בקרב מפוני חבל עזה והוא כלל מידע על כ- 1280 פרטים מקרב המפונים מחבל עזה, מהם 730 רואיינו ישירות, והמידע אודות יתר 550 הפרטים נמסר על ידי המרואיינים אודות בני זוגם. המידע אודות מרואיינים אלו מייצג להערכתנו את פרופיל תכונותיהם ומצבם התעסוקתי של השכירים¹ שהתגוררו בחבל. במקביל אנו עורכים עתה סקר המתייחס לעצמאים שגרו בחבל עזה עליהם ידווח בנפרד.

עיקרי הממצאים:

- שיעור העובדים שלושה חודשים לאחר הפינוי עמד על 21.9% (484 עובדים) בהשוואה לשיעור תעסוקה של 85% בקרב תושבי חבל עזה לפני הפינוי. שיעור המובטלים עומד על 55.6% (1230 מובטלים), בהשוואה לשיעורי אבטלה מזעריים לפני הפינוי. חלקה של האוכלוסייה שאינה בכוח העבודה עומד על 22.5% (496 אינם בכוח העבודה), בהשוואה ל- 15% לפני הפינוי.
- מקרב מפונים שלא עבדו לפני הפינוי מצאנו כי 15% הועסקו בעת הסקר, 56% מובטלים, ו- 29% אינם בכוח העבודה.
- מקרב מפונים שעבדו לפני הפינוי מצאנו שלאחר הפינוי 23% הועסקו בעת הסקר, 55% היו מובטלים, ו- 21% לא היו בכוח העבודה.

¹ חלקם של הגברים בקרב מפוני החבל עמד על 48%. שיעור המפונים עד גיל 35 עמד על 45%. כ- 74% דיווחו שהם נשואים ו- 53.4% הגדירו עצמם בסקר כדתיים. 42.3% הינם בעלי תעודה תיכונית ומעלה.

- רק ל- 27% מהמובטלים לאחר הפינוי הוצעה עבודה. 58% מהם קיבלו הצעת עבודה אחת והיתר קיבלו 2-4 הצעות עבודה.
- מקרב האוכלוסייה שלא היתה בכוח העבודה בעת הסקר, 69% דיווחו שהם מעוניינים לעבוד בעתיד. 43% מתוכם לא הגדירו את זמן תחילת חיפוש העבודה, בעוד שכ- 30% דיווחו שיתחילו לחפש עבודה בטווח של שלושת החודשים הקרובים, והנותרים (כ- 27%) צפויים להתחיל לחפש עבודה בין 3 ל- 6 חודשים מעת הראיון.
- ע"פ הערכותיהם של המפונים, ביחס להשתלבותם בתעסוקה, צפוי כי שיעור התעסוקה שלהם יגיע בתום חצי שנה מהפינוי לכ-34% בהשוואה לשיעור תעסוקה של 22% בעת הסקר כאמור, 3 חודשים לאחר הפינוי.

מבוא:

הדו"ח הנוכחי בוחן את מצבם התעסוקתי של מפוני חבל עזה כשלושה חודשים לאחר פינוי החבל (אוגוסט 2005).

מטרת הדו"ח להשיב על שתי שאלות: (1) כמה מתוך מפוני חבל עזה עובדים, מובטלים(אינם עובדים ומחפשים עבודה), וכמה אינם בכוח העבודה (אינם עובדים ואינם מחפשים עבודה). הממצאים מתייחסים לבדיקה שנערכה כ-3 חודשים לאחר הפינוי (2) עד כמה חשופים המובטלים מקרב המפונים להצעות עבודה, וכיצד הם מעריכים את סיכוייהם להשתלב בעבודה בחודשים הקרובים? הדו"ח מציג ממצאים בהבחנה בין מפונים אשר עבדו לפני הפינוי, לבין מפונים שלא עבדו, וכן מוצגים ממצאים המשווים בין מצב התעסוקה של המפונים כיום לבין מצבם התעסוקתי לפני הפינוי כפי שדיווחו בסקר.

מקור הנתונים הממצאים המובאים בדו"ח מבוססים על עיבוד מיוחד על קובץ נתונים שנאספו בסקר מיוחד שערך המנהל לתכנון, מחקר וכלכלה במשרד התמ"ת. הסקר מתבסס על מידע פרטני שהועבר אלינו מהמרכז התעסוקתי למפוני חבל עזה (להלן המרכז) אשר הוקם באשקלון במהלך אוגוסט 2005 במטרה להעניק סיוע תעסוקתי הוליסטי למפוני החבל.

הקובץ מכיל מידע בסיסי אודות מפונים אשר פנו באופן יזום לקבלת שירותים מהמרכז וכן על מפונים שהמרכז פנה אליהם באופן יזום (reaching out) והציע את שירותיו². המידע שהועבר אלינו כלל את שמות הפונים, ישוב המגורים לפני ואחרי הפינוי, סוג השרות שניתן להם במרכז ומספרי הטלפון שלהם. ראוי להדגיש שהדוח הנוכחי מתמקד במתן תשובות לשתי השאלות שהוצגו לעיל, והוא מהווה חלק ממשלב אחר הטיפול הניתן למפונים על ידי המרכז במטרה להגביר את השילוב התעסוקתי של מפוני החבל.

שיעור האיתור של מפוני החבל : נכון להיום מצוי במנהל קובץ נתונים שניתן לראיין בעזרתו כ-1750 מפונים מתוך סה"כ 3750 מפונים בגילאי העבודה, שחלקם המכריע עבד לפני הפינוי (85%). סה"כ שיעור איתור מפוני חבל בהתבסס על קובץ הנתונים המצוי במנהל עומד על כ-50%.

שיעור המרואיינים בסקר הנוכחי : בסקר הנוכחי רואיינו 730 מפונים ואלו דיווחו על עצמם ועל בני זוגם (כך נצבר מידע על 550 מפונים נוספים). בסך הכול הצטבר בקובץ מידע על 1280 מפונים. בנוסף לכך, יש בידינו מידע על עוד כ-250 מפונים שהיו עצמאים לפני הפינוי והנמצאים כעת בשלבים שונים של ראינות, ובאמצעותם ייאסף מידע על בני זוגם עוד כ-190 מפונים.

שיעור המרואיינים אליהם מתייחס הדו"ח הנוכחי : ממצאי הדו"ח מתבססים על מידע אודות כ-1280 מרואיינים מפונים מחבל עזה, מהם 730 רואיינו ישירות ונאסף מידע על עוד כ-550 מפונים -- בני זוגם של המרואיינים.

² אין אפשרות לערוך בקובץ הנתונים הבחנה בין מפונים אשר פנו למרכז באופן יזום לבין מפונים שהמרכז פנה אליהם באופן יזום.

1. מאפיינים סוציו-דמוגרפים של מפוני חבל עזה

לוח 1 מציג את המאפיינים הסוציו-דמוגרפים של כלל אוכלוסיית המפונים ללא הבחנה במצבם התעסוקתי לפני או אחרי הפינוי. מלוח זה עולה כי גברים מהווים כ- 48% מכלל הרשומים במרכז. מבדיקה שערכנו (לא מוצג כאן) בקרב מועסקים בהשוואה למובטלים עולה כי אחוז הגברים המועסקים גבוה יותר מאחוז הגברים המובטלים – ממצא אשר עשוי לרמז על הנטייה של הגברים המפונים להמשיך ברציפות תעסוקתית. במשך לכך, אחוז הצעירים (עד גיל 35) גבוה יחסית ועומד על 45%.

אחוז הנשואים גבוה יחסית (74%) וקשור ככל הנראה לגיל הצעיר ולאופי הדתי-מסורתי של אוכלוסיית המפונים. בהמשך לכך נמצא כי 53.4% מהמרוואיינים בסקר ציינו שהינם דתיים או חרדים. השכלתם של מפוני החבל גבוהה יחסית: כ- 42% הינם בעלי תעודה על תיכונות ומעלה.

לוח 1: סיכום מאפייני אוכלוסיית הסקר והשכלתם

<u>השכלה</u>		<u>מאפיינים סוציו-דמוגרפיים</u>	
48.9%	אחוז בעלי השכלה עד בגרות	32.6%	אחוז הגברים
45.2%	אחוז בעלי בגרות	25.2%	אחוז עד גיל 35
73.9%	אחוז בעלי תעודה על תיכונות ומעלה	42.3%	אחוז הנשואים
3.5			ממוצע הילדים למשפחה ¹
53.4%			אחוז הדתיים

(1) חושב רק עבור נשואים. בקרב סה"כ האוכלוסייה ממוצע מספר הילדים למשפחה עומד על 2.8.

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מינהל מחקר תכנון וכלכלה, משרד התמיכה

אחוז בעלי ההשכלה הנמוכה בקרב המפונים עומד על 32%, אחוז בעלי תעודת בגרות עומד על 25% ואחוז בעלי התעודה על תיכונות ומעלה עומד 42%. בניגוד לתיאוריה הקושרת בין מאפייני הון האנוש כפי שבאים לידי ביטוי ברמת השכלה של פרטים לבין נטייתם להיות מועסקים לא נמצאו הבדלים באחוז המועסקים ברמות ההשכלה השונות.

2. מצב התעסוקה אחרי הפינוי

בחינת המצב התעסוקתי של מפוני החבל פחות שלושה חודשים לאחר הפינוי מלמד כי 21.9% עובדים, 55.6% מובטלים (לא עבדו בעת הראיון וחיפשו עבודה באופן פעיל) ו- 22.5% אינם בכוח העבודה (לא עבדו בעת הראיון וגם לא חיפשו עבודה).

סה"כ אחוז הקבוצה שלא עבדה (מובטלים + אינם בכוח העבודה) עמד בעת הראיון על למעלה מ- 75%, בהשוואה ל- 15% לפני פינוי החבל.

בלוח מס' 2 מצויים ממצאים על מצב התעסוקה של המפונים בעת שהתגוררו בחבל עזה כפי שדווח על ידם בסקר. השוואה בין שיעורי התעסוקה לפני הפינוי לבין אלו שלאחר הפינוי יכולה ללמד אותנו עד כמה קבוצת המפונים מחבל עזה רחוקים בתום שלושה חודשים משעורי התעסוקה שלהם בעבר לפני הפינוי. לפני הפינוי הגיע שיעור התעסוקה ל-85% מקרב האוכלוסייה שהתגוררה בחבל עזה בגילאי 20-65. שיעור האבטלה היה מזערי וקרוב על 0%, בעוד שאחוז האוכלוסייה שלא השתתפה בכוח העבודה עמדה על 15% בלבד.

לוח 2 – מצב תעסוקתי של מפוני חבל עזה לפני הפינוי ולאחריו, באחוזים מסה"כ

מצב תעסוקתי לפני הפינוי	מצב תעסוקתי לאחר הפינוי	
100.0	100.0	סה"כ
21.9	84.8	מועסקים
55.6	0.0 ⁽¹⁾	מובטלים
22.5	15.2	אינם בכוח העבודה

בקרב 0

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מינהל תכנון מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת

השוואת שיעור העובדים לפני ואחרי הפינוי, בקרב מועסקים לאחר הפינוי מלמדת שחלקם של העובדים לאחר הפינוי הגיע לכ-26% מסך העובדים לפני הפינוי. זאת ועוד, נכון לעת הראיון שיעור האוכלוסייה שלא בכוח העבודה גדול פי 1.5 בהשוואה לשיעור זה לפני הפינוי.

לוח 3 בוחן את המצב התעסוקתי של מפוני חבל עזה לאחר הפינוי לפי המצב התעסוקתי לפני הפינוי. הממצאים הראשוניים מראים על מעברים בין מצבי תעסוקה לפני ואחרי הפינוי. כך למשל, בקרב מפונים שלא עבדו לפני הפינוי מצאנו כי כ-15% מהם עובדים לאחר הפינוי. במילים אחרות, נמצאו מעברים מהקבוצה שלא הייתה בכוח העבודה לפני הפינוי אל קבוצת העובדים לאחר הפינוי. בהמשך לכך, מקרב מפונים שלא עבדו לפני הפינוי, 56.3% מובטלים, ו-28.7% מגדירים עצמם כאינם שייכים לכוח העבודה. משמעות הדבר שהאוכלוסייה שלא הייתה בכוח העבודה לפני הפינוי, נכונה להצטרף לכוח העבודה בכלל (ולוא במחיר של אבטלה) ולתעסוקה בפרט, בעיקר בשל הצורך בחיזוק הכלכלי של משק הבית. מקרב המפונים שעבדו לפני הפינוי, שיעור העובדים בעת הראיון עמד על 23.1% שהוא קרוב יחסית לשיעור התעסוקה בקרב המפונים שלא עבדו לפני הפינוי. במילים אחרות, נראה כי לתעסוקה לפני הפינוי לא הייתה השפעה משמעותית על הנטייה להמשיך ולהיות מועסק לאחר הפינוי. מקרב המפונים אשר עבדו לפני הפינוי שיעור אבטלה גבוה מאד העומד על כ-55%. לבסוף, אחוז לא מבוטל מקרב המפונים אשר עבדו לפני הפינוי אינו בכוח העבודה – 21.3%. האחוז הגבוה מקרב המפונים אשר אינם נמצאים בכוח העבודה לאחר הפינוי מקרב אוכלוסיית המפונים אשר עבדו לפני הפינוי, מרמז כי חלק לא מבוטל מן המפונים עדיין לא הצליח לפתור בעיות הקודמות לתעסוקה כגון בעיות דיור, חינוך ומשפחה. אין ספק שעם הגעתן של בעיות אלו לפתרון יעלה אחוז המובטלים מחפשי העבודה בקרב המפונים על חשבון הפחתה ניכרת באחוז המפונים שאינם בכוח העבודה. סה"כ שיעור המעוניינים לעבוד בעתיד מקרב האוכלוסייה שאינה נמצאת בכוח העבודה עומד על 69%, מהם 43% אינם יודעים מתי יחלו לחפש עבודה, 29.5% מדווחים כי יחלו לחפש עבודה בטווח של שלושת החודשים הקרובים, והנותרים (כ-27%) צפויים להתחיל לחפש עבודה בטווח של ששת החודשים הקרובים.

לוח 3 – מצב תעסוקתי של מפוני חבל עזה לאחר הפינוי לפי המצב התעסוקתי לפני הפינוי, באחוזים

מצב תעסוקתי לפני הפינוי		לאחר הפינוי סה"כ
לא עבדו	עבדו	
100%	100%	
15.1	23.1	מועסקים
56.3	55.3	מובטלים
28.7	21.3	אינם בכוח עבודה

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מינהל תכנון מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת

עידית – משהוא קרה כאן ללוח

3. המובטלים מקרב מפוני חבל עזה

כאמור שיעור המובטלים מקרב המפונים עמד בתום 3 חודשים מהפינוי על כ- 55%. במהלך החודשים הללו הוצעו לכ-27% מהמובטלים הצעות עבודה ולשאר אף לא הצעה אחת. מקרב המובטלים שקיבלו הצעות עבודה ל-58% הוצע הצעה אחת בלבד, והיתר קיבלו 2-4 הצעות עבודה (לוח 4). מרבית מחפשי העבודה בוחרים בשילוב אפיקי חיפוש עבודה. 86% מקרב המפונים דיווחו שחיפשו עבודה באמצעות שירות התעסוקה המצוי במרכז הטיפול למפוני חבל עזה. מיעוט קטן יחסית פנה לחפש עבודה באמצעות חברות כ"א. כ- 60% מחפשים עבודה באמצעות חברים ו / או מודעות דרושים בעיתונות, ואילו כ- 45% בחרו לפנות באופן ישיר למעסיק.

לוח 4 – הצעות עבודה ואופני חיפוש עבודה בקרב מובטלים מפוני חבל עזה, באחוזים מסה"כ

אחוזים	אחוזים
קהל הצעות עבודה ממעסיקים:	קהל הצעות עבודה ממעסיקים:
סה"כ מובטלים	100%
לא קיבלו הצעות עבודה	72.6%
קיבלו הצעות עבודה	27.4%
מהם קיבלו:	
הצעה אחת	58.3
2 הצעות	23.2
3 הצעות	13.0
+4 הצעות	5.6
סבורים שיקבלו את העבודה המוצעת:	19.8
אמצעים לחיפוש עבודה:	
שירות תעסוקה	86.6
חברות כ"א	20.7
עיתונים	59.3
פנייה ישירה למעסיק	46.5
חברים	59.0

מקור: סקר מפוני חבל עזה, מינהל תכנון מחקר וכלכלה, משרד התמ"ת

4. השינויים הצפויים במצב התעסוקה בחודשים הקרובים

המובטלים מקרב המפונים שהוצעו להם משרות נשאלו כיצד הם מעריכים את סיכוייהם להתקבל לעבודה במשרות אלו. כ-20% מהמובטלים שהציעו להם הצעות עבודה העריכו שיתקבלו לעבודה בתקופה הקרובה. אם אכן יתממשו הערכות המפונים אזי בסקר הבא שיערך בעוד 3 חודשים ומקץ חצי שנה מהפינוי צפוי שהירידה באבטלה תביא להגדלת שיעור התעסוקה ב-10 נקודות אחוז, זאת בהינתן יתר הדברים קבועים. זאת ועוד, כ-30% מהמפונים שדיווחו בעת עריכת הסקר שאינם בכוח העבודה העריכו כי בשלושת החודשים הקרובים ייחלו לחפש עבודה. פירוש הדבר ששינוי כזה צפוי להגדיל את שיעור האבטלה של המפונים בכ-5 נקודות אחוז ובהנחות מסוימות את שיעור התעסוקה ב-2 נקודות אחוז, זאת בהינתן יתר הדברים קבועים.

המסקנה העולה מהערכותיהם של המפונים ובהתייחס להשפעה המשולבת של קליטה בעבודה של חלק מהמובטלים וכניסה לכוח העבודה (לתעסוקה ואבטלה) של מפונים שאינם בכוח העבודה כיום, היא כי בתום חצי שנה מהפינוי שיעור התעסוקה שלהם יגיע לכ-34% בהשוואה לכ-22% בתום 3 חודשים לאחר הפינוי, וכי שיעור האבטלה יפחת מ-55% ל-50%.